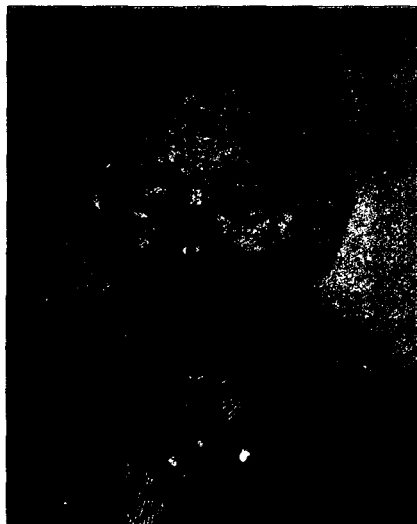

Redaktørens kommentar:

Ny historie eller historieløshet?

113444

Det er farlig for et folk å miste kontakten med sin historie. Å være historieløs gjør at man vanskelig kan vurdere nye begivenheter, nye informasjonen og nye politiske signaler mot erfaringens verdigrunnlag. Vi kan finne mange eksempler på at det kan gå svært så galt om man ikke vil ta lærdom av fortiden.

Det er mer enn femti år siden 2. verdenskrig ble bragt til opphør. De som den gang var aktivt med å forsvare menneskeverd og demokratiske idéer mot en brutal krigsmakt, blir stadig færre. Alderen krever sine ofre, og tiden gjør at mye glemmes. Handlinger og tanker tas ut av sin sammenheng, og gir nye synsvinkler, nye forklaringer og nye konklusjoner. Det som i noen tilfelle kan ha et idealistisk utgangspunkt, blir lett et konfliktfylt paradoks når det tas ut av sin sammenheng og vurderes ut fra en annens tidsepokes forutsetninger. Glemmer vi den historiske forankring kommer vi lett galt avsted.

Aktuelt i den norske samfunnsdebatten, med tilknytning til krigstiden, står forhold rundt Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe», og professor Hans Fredrik Dahls omtale av David Irvings Goebbels-biografi. I et demokratisk samfunn med yrings- og pressefrihet skal alle meninger komme til uttrykk.

Man skal ikke knebles eller sensureres for sine utsagn, men man må finne seg i kritikk og tildels sterke motforestillinger.

Når Ulateig og Tiden Norsk Forlag gir uttrykk for at norsk motstandskamp også ga plass for unødvendige mord på andre nordmenn, er dette påstander som må forårsake sterke reaksjoner. Ser man det ut fra dagens situasjon, eller tas det i påstandene godt nok hensyn til tiden dette skal ha skjedd? Var det nødvendig eller ikke å fjerne de sikkerhetsrisiko man hadde rundt seg? Fienden, de som gikk nazismens ærend i det skjulte, hadde ingen «klubbdrakt» som fortalte hvem de var og hva de sto for. Om det kan ha forekommet feilvurderinger er det dessverre noe som hører til i en krigssituasjon. At norske krigsveteraner som satset livet, føler seg krenket over påstandene om kriminell atferd, er det ikke vanskelig å forstå.

Hans Fredrik Dahl hevder at det finnes nytt og interessant kildemateriale i David Irvings biografi. Denne engelske forfatteren skifter mening ofte. Hvorvidt hans kildeverdi er genuin, blir i en slik sammenheng kanskje mest et akademisk spørsmål. Han har som kjent også hevdet at gasskamre ikke eksisterte i tyske konsentrasjonsleire. Dahls relativt positive omtale av boken blir rimelig nok sterkt kritisert av andre historikere. Det som kan være egnet til bekymring i en større sammenheng, er at en sentral norsk krigshistoriker tilsynelatende går god for David Irving som kilde til sider ved 2. verdenskrig. Innen et kritisk historikermiljø er dette neppe så farlig, men for grupper uten god nok bakgrunnskunnskap er det langt mer problemfylt. Det er farlig fordi den som ønsker det både vil mene å finne et forsvaret for nazismens filosofi, og feil ved den historieoppfatning verden i hovedtrekk har hatt om nazismen/fascismen i etterkrigstiden. Det er fortsatt mange som vil renvaske de standpunkter de hadde i årene 1940 - 1945.

I sin spalte «Formannen har ordet» nevner Eivind Abrahamsen at søknaden om støtte fra «Fond for informasjon om krigstiden i Norge» ble avslått. De midler vi eventuelt ville fått, skulle benyttes til arbeid lokalforeningene skulle gjøre i sine distrikter for å holde kunnskapene om handelsflåten krigsinnsats vedlike i den yngre generasjon. At teoretisk, lærebokpreget informasjon om krig og krigsinnsats for mer enn femti år siden ikke er det viktigste for dagens tenåringer kan forstås. At fagplaner og lærebøker heller ikke er altfor opptatt av dette, må man ta til underretning. At myndighetene ikke ser noe poeng i å kunne bruke de gjenværende krigsseilere til en levendegjøring av innsatsen på havet, er mer beklagelig.

Et annet ledd i dette mønsteret er at det departementet som har ansvar for undervisning - og derigjennom også ansvar for å hindre eller iallefall å begrense historieløshet i befolkningen - heller ikke fant å kunne bevilge et beskjedent beløp til å lage en skoleversjon av fjernsynsserien «Evig heder skal de ha». Hvorfor denne avgjørelsen ble tatt, er vanskelig å forstå ut fra ønsket om å gi saklig informasjon som motvekt mot alle de nye og mer «tidsriktige» syn på krigstiden. At forsvarsdepartementet i disse dager har stilt midler til rådighet gjør at skoleversjon blir en realitet, men det fjerner ikke den undring man har til undervisningsdepartementets holdning.

Vi mennesker ønsker hele tiden å oppleve noe nytt, å se fremover og å vurdere vår tilværelse på eget fritt grunnlag. Derfor vil nye, uortodokse og kontroversielle utspill alltid vekke interesse. Glemmer vi å se oss tilbake, eller ønsker vi i all vår kjapphet ikke å gjøre det, vil vi miste forståelsen for den situasjon vi er i. Da vil historien bli en belastning, ikke en verdi.

Tor Wisting

S. 7: Form. Liv. Abra-
hamsen: Forb. i alle
for og av 20 lokale foreninger
om tilskudd fra Fond for
informasjon om krigstiden i
Norge. Skrevet avlag -